

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (correlational research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วย และการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา และศึกษาถึงปัจจัยที่ตามมากร่วมกันทำนวยการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ระหว่างตัวทำนายด้านความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย และสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยที่เจ็บป่วยด้วยโรคทางอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยใน ตั้งแต่ 2 วันขึ้นไป และมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา จำนวน 15 แห่ง ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 17, 058 คน ในปีงบประมาณ 2545 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา, 2545)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ป่วยที่เจ็บป่วยด้วยโรคทางอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยใน ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา จำนวน 8 แห่ง ซึ่งได้จากการจับฉลากเลือกตัวแทนโรงพยาบาลในแต่ละชั้น และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติดังนี้

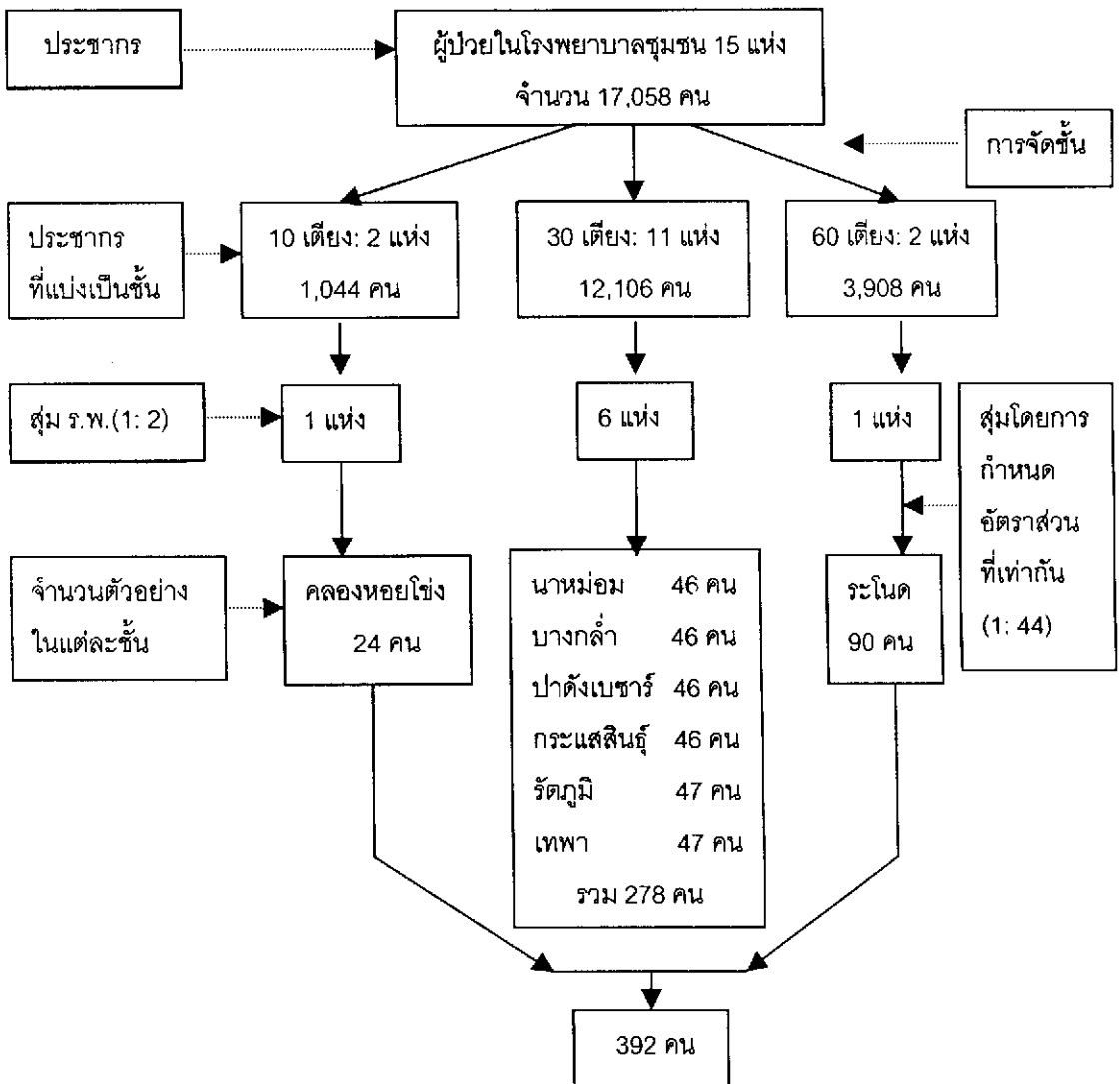
1. เป็นผู้ป่วยที่เจ็บป่วย ด้วยโรคทางอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ ที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยใน อย่างน้อย 2 วันขึ้นไป
2. มีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ ศาสนา
3. มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ มีความพร้อมและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรดังกล่าว นำมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามานะ (Yamane, 1967) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 392 คน และใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยคำนวณตามสัดส่วนของประชากรแต่ละชั้น (proportionate stratified random sampling) (เพชรน้อย, 2539) ดังนี้

1. จัดกลุ่มโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสงขลา ตามขนาดจำนวนเตียง ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง มีจำนวน 2 แห่ง กลุ่มโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง มีจำนวน 11 แห่ง และกลุ่มโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง มีจำนวน 2 แห่ง ได้ประชากรจำนวนทั้งหมด 17,058 คน

2. จับสลากเลือกตัวแทนโรงพยาบาลในแต่ละชั้น ด้วยสัดส่วน 1:2 ซึ่งจะได้ ตัวแทนของโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง คือ โรงพยาบาลคลองหอยโข่ง ตัวแทนของโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง คือ โรงพยาบาลรัษฎุมิ โรงพยาบาลนาหม่อม โรงพยาบาลบางกล่ำ โรงพยาบาลเทพา โรงพยาบาลป่าดงเบขาร์ และโรงพยาบาลกระแสสินธุ์ ตัวแทนของโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง คือ โรงพยาบาลระโนด

3. สุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วนที่เท่ากัน ตามสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างต่อประชากร คือ 392 คน ต่อ 17,055 คน ได้สัดส่วนเป็น 1: 44 โดยจะได้ขนาดตัวอย่างในแต่ละชั้น ดังนี้คือ โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง มีจำนวนตัวอย่าง 24 คน โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง มีจำนวนตัวอย่าง 278 คน แบ่งเป็นโรงพยาบาลละ 47 คน 2 แห่ง และ 46 คน 4 แห่ง โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง มีจำนวนตัวอย่าง 90 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 392 คน ดังรายละเอียดในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพในปัจจุบัน สิทธิในการรักษาพยาบาล ความเพียงพอของรายได้ จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล (ในรอบปีนี้) จำนวนวันที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล (ตั้งแต่แรกรับจนถึงวันที่ตอบแบบสัมภาษณ์) การวินิจฉัยโรค (ในการเจ็บป่วยครั้งปัจจุบัน) ซึ่งแบ่งเป็น การวินิจฉัยโรค (Diagnosis) และการวินิจฉัยโรค (จากผู้ป่วยบอก) โดยเป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบจำนวน 7 ข้อ และเติมคำในช่องว่าง 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เรื่องความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบสอบถามของกัลยาณี (2543) จินตา (2543) และ วิลาวัณย์ (2543) ซึ่งได้รับอนุญาตแล้ว ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 24 ข้อ โดยมีข้อคำถามที่มีความหมายทั้งทางด้านบวกและด้านลบดังนี้

1. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 1	จำนวน 1	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 1 เป็นข้อที่มีความหมายทางบวก
2. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 2	จำนวน 3	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 2, 3 และ 4
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 3 และ 4
ข้อที่มีความหมายทางลบ			ได้แก่ ข้อที่ 2
3. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 3	จำนวน 6	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 5,6,7,8, 9 และ 10
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 5,6,9 และ 10
ข้อที่มีความหมายทางลบ			ได้แก่ ข้อที่ 7 และ 8
4. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 4	จำนวน 1	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 11 เป็นข้อที่มีความหมายทางบวก
5. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 5	จำนวน 1	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 12 เป็นข้อที่มีความหมายทางบวก
6. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 6	จำนวน 2	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 13 และ 14
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 13
ข้อที่มีความหมายทางลบ			ได้แก่ ข้อที่ 14
7. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 7	จำนวน 3	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 15, 16 และ 17
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 16 และ 17
ข้อที่มีความหมายทางลบ			ได้แก่ ข้อที่ 15
8. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 8	จำนวน 2	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 18 และ 19
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 19
ข้อที่มีความหมายทางลบ			ได้แก่ ข้อที่ 18
9. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 9	จำนวน 2	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 20 และ 21
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 20
ข้อที่มีความหมายทางลบ			ได้แก่ ข้อที่ 21
10. คำประกาศสิทธิของผู้ป่วยข้อ 10	จำนวน 3	ข้อ	ได้แก่ ข้อที่ 22, 23 และ 24
ข้อที่มีความหมายทางบวก			ได้แก่ ข้อที่ 22 และ 23

ข้อที่มีความหมายทางลบ

ได้แก่ ข้อที่ 24

ลักษณะแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นลักษณะคำถามให้เลือกตอบ ใช่ หรือไม่ใช่ โดยกำหนดความหมายดังนี้

ใช่ หมายถึง ข้อความนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ป่วยเห็นว่าถูกต้อง

ไม่ใช่ หมายถึง ข้อความนั้นเป็นสิ่งที่ผู้ป่วยเห็นว่าไม่ถูกต้อง

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตัวเลือก	คะแนนข้อความด้านบวก	คะแนนข้อความด้านลบ
ใช่	1	0
ไม่ใช่	0	1

คะแนนเต็มของความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วย โดยรวมเท่ากับ 24 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย โดยใช้เกณฑ์การตัดคะแนนระบบอิงเกณฑ์ (เสรี, 2537 อ้างตาม วิลลาวัฒน์, 2543) ซึ่งได้แบ่งคะแนนเป็นร้อยละ โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ร้อยละ	พิสัยตามเกณฑ์คะแนน	ระดับความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย
80 -100	18.97 - 24.00	มีความรู้ดี
61 - 79	14.41 - 18.96	มีความรู้ปานกลาง
0 - 60	00.00 - 14.40	มีความรู้น้อย

ส่วนที่ 3. แบบสัมภาษณ์สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ ที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบสอบถามของวารุณี (2542) ซึ่งได้รับอนุญาตแล้ว แบบสัมภาษณ์ชุดนี้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการดูแลของวัตสัน (Watson, 1985) อันประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การมีความรู้สึกร่วม การแสดงออกอย่างอบอุ่น และการมีความจริงใจอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีความรู้สึกร่วม 5 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1 -5
2. การแสดงออกอย่างอบอุ่น 5 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 6 -10
3. การมีความจริงใจอย่างแท้จริง 6 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 11-14

ลักษณะแบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายของแต่ละคะแนนดังนี้

1 = ไม่เกิดขึ้น	หมายถึง	เหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นกับตัวของท่าน
2 = เกิดบางครั้ง	หมายถึง	เหตุการณ์เกิดขึ้นกับตัวของท่านเป็นบางครั้ง

- 3 = เกิดบ่อยครั้ง หมายถึง เหตุการณ์เกิดขึ้นกับตัวของท่านประมาณครึ่งหนึ่งของเหตุการณ์
- 4 = เกิดเป็นส่วนมาก หมายถึง เหตุการณ์เกิดขึ้นกับตัวของท่านเป็นส่วนมาก
- 5 = เกิดขึ้นทุกครั้ง หมายถึง เหตุการณ์เกิดขึ้นกับตัวของท่านทุกครั้ง

คะแนนเต็มของสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจโดยรวมเท่ากับ 70 คะแนน โดยแบ่งคะแนนออกเป็นรายด้านดังนี้

1. ด้านการมีความรู้สึกร่วม คะแนนเต็ม 25 คะแนน
2. ด้านการแสดงออกอย่างอบอุ่น คะแนนเต็ม 25 คะแนน
3. ด้านการมีความจริงใจอย่างแท้จริง คะแนนเต็ม 20 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แปลผลระดับคะแนนสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ โดยการนำข้อคำถามมาคำนวณคะแนนรวม และแบ่งกลุ่มโดยใช้หลักการอิงเกณฑ์ (criterion reference) ของวิเชียร (2538) สามารถแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	พิสัยตามเกณฑ์คะแนน	ระดับสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ
3.67 - 5.00	52 - 70	ดี
2.34 - 3.66	33 - 51	ปานกลาง
1.00 - 2.33	14 - 32	ต่ำ

4. แบบสัมภาษณ์การใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดคำประกาศสิทธิผู้ป่วย ข้อที่ 3, 6, และ 10 และหลักจริยธรรมในการเคารพเอกสิทธิ์/ความเป็นอิสระ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 11 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามส่วนที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยมีความหมายของแต่ละคะแนนดังนี้

- 1 = ไม่เคยใช้สิทธิ หมายถึง ผู้ป่วยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเลย
- 2 = ใช้สิทธิบางครั้ง หมายถึง ผู้ป่วยได้เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเป็นบางครั้ง
- 3 = ใช้สิทธิบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้ป่วยได้เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลประมาณครึ่งหนึ่งของเหตุการณ์

- 4 = ใช้สิทธิเป็นส่วนมาก หมายถึง ผู้ป่วยได้เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลบ่อยแต่ไม่ทุกครั้ง
- 5 = ใช้สิทธิทุกครั้ง หมายถึง ผู้ป่วยได้เข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลทุกครั้ง

เกณฑ์การแปลผล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แปลผลระดับคะแนนการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยการนำข้อคำถามมาคำนวณคะแนนรวม และแบ่งกลุ่มโดยใช้หลักการอิงเกณฑ์ (criterion reference) ของวิเชียร (2538) สามารถแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	พิสัยตามเกณฑ์คะแนน	ระดับการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล
3.67 - 5.00	41 - 55	มาก
2.34 - 3.66	26 - 40	ปานกลาง
1.00 - 2.33	11 - 25	น้อย

จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ตัวแปรตาม (y) คือ การใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล มีการแจกแจงข้อมูลไม่ปกติ ข้อมูลมีการเบ้ขวา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแปลงข้อมูลของตัวแปรตาม (y) ให้อยู่ในรูปของข้อมูลเชิงกลุ่มที่มีค่า 2 ค่า คือ

- 0 หมายถึง ไม่เคยใช้สิทธิและใช้สิทธิบางครั้ง = 11-22 คะแนน
- 1 หมายถึง ใช้สิทธิบ่อยครั้งถึงใช้สิทธิทุกครั้ง = 23-55 คะแนน

และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (logistic regression) แทนการใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression) เพื่อที่จะสามารถตอบคำถามการวิจัยได้ เช่นเดิม เพียงแต่ไม่สามารถบอกความถี่ตามระดับการใช้สิทธิได้เท่านั้น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยแบบสัมภาษณ์สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ และแบบสัมภาษณ์การใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยแพทย์จำนวน 2 ท่าน อาจารย์พยาบาล จำนวน 1 ท่าน พยาบาลประจำการจำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความเหมาะสมกับการนำไปใช้กับผู้ป่วย เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความตรงด้านเนื้อหา และผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือต่อไป

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยแบบสัมภาษณ์สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ และแบบสัมภาษณ์การใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษ จำนวน 30 ราย แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ดังนี้

2.1 นำแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย ที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง มาคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ (test – retest method) (ทัศนีย์, 2539) ซึ่งมีระยะเวลาของการทดสอบซ้ำห่างกัน 3 วัน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.90 แต่สำหรับการศึกษครั้งนี้ไม่ได้ทำการหาค่าความเที่ยงซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

2.2 นำแบบสัมภาษณ์สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ และแบบสัมภาษณ์การใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย ที่นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง มาหาค่าความเที่ยงโดยวิเคราะห์หาค่าความคงที่ภายในของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.82 และ 0.71 ตามลำดับ ซึ่งถือได้ว่าแบบสัมภาษณ์นี้มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ต่อไปได้ เนื่องจาก ค่าความเที่ยงที่ถือว่ายอมรับได้ มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Polit & Hungler, 1999) และสำหรับการศึกษครั้งนี้ ได้หาค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ทั้งสองส่วนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 392 คน และนำมาหาค่าความคงที่ภายในของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) และได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และ 0.80 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

1. โครงร่างวิทยานิพนธ์ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. ผู้วิจัยแนะนำตัวเองเพื่อสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยด้วยวาจา ประกอบกับหนังสืออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่กลุ่มตัวอย่าง ก่อนขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัยและเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย หากกลุ่มตัวอย่างสนใจและยินดีถ่ายทอดประสบการณ์ ก็ให้ผู้ป่วยตกลงด้วยวาจาหรือเซ็นใบยินยอม เข้าร่วมทำการวิจัย โดยผู้วิจัยต้องคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมในการวิจัย ตามแบบฟอร์มการพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมในการวิจัย

4. ผู้วิจัยอธิบายให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบว่า การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จะเก็บไว้เป็นความลับและนำเสนอในภาพรวม ไม่ระบุชื่อผู้เข้าร่วมการวิจัย และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ต่อผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5. ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิที่จะไม่ตอบแบบสัมภาษณ์ หรือออกจากงานวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องบอกเหตุผล เมื่อเห็นว่างานวิจัยนั้นมีผลเสียต่อกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยจะได้รับการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างจาก ผู้วิจัย เช่นเดิม และผู้วิจัยจะไม่กระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่ออกจากงานวิจัย รวมทั้งไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อการรักษาพยาบาล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย สัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วย และการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 18 มิถุนายน 2546 ถึง วันที่ 18 กันยายน 2546 โดยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ชั้นเตรียมการ

1.1 ทำหนังสือแนะนำตัวขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำนวน 8 แห่ง คือ โรงพยาบาลคลองหอยโข่ง โรงพยาบาลรัตภูมิ โรงพยาบาลนาหม่อม โรงพยาบาลบางกล่ำ โรงพยาบาลเทพา โรงพยาบาลป่าดงเบขาร์ โรงพยาบาลกระแสสินธุ์ และโรงพยาบาลระโนด เพื่อเป็นการแนะนำตัวขออนุญาตในการเก็บข้อมูล ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยและความสำคัญของการวิจัย

1.2 ผู้วิจัยจัดเตรียมผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยใน ตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป ของโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงพยาบาล ละ 1 คน รวม 7 คน เพื่อช่วย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง 1 แห่ง โดยผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแจกตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งคำอธิบายข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสัมภาษณ์โดยละเอียด เปิดโอกาสให้ผู้ช่วยวิจัยซักถามข้อสงสัยในแบบสัมภาษณ์ และประเมินความเข้าใจของผู้ช่วยวิจัยในขั้นตอนการสัมภาษณ์ หากมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้ช่วยวิจัยสามารถปรึกษาผู้วิจัยทางโทรศัพท์ได้ทันที และผู้วิจัยได้โทรศัพท์ติดตามความก้าวหน้าในการเก็บข้อมูล และปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการเก็บข้อมูล สัปดาห์ละ 1 ครั้ง หากพบปัญหามานำมาปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

2. ขั้นตอนการ

2.1 ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย พบหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลและหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสงขลา จำนวน 8 แห่ง คือ โรงพยาบาลคลองหอยโข่ง โรงพยาบาลรัตภูมิ โรงพยาบาลนาหม่อม โรงพยาบาลบางกล่ำ โรงพยาบาลเทพา โรงพยาบาลป่าดงเบขาร์ โรงพยาบาลกระแสดินธุ์ และโรงพยาบาลระโนด เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย และความสำคัญของการวิจัย

2.2 ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเวลา 10.00-16.30 น. ของทุกวัน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงมีคุณสมบัติตามที่กำหนด และมีความพร้อมในการตอบแบบสัมภาษณ์

2.3 ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย เข้าพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ความสำคัญของการทำวิจัย พร้อมทั้งถามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัย หากกลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือ ให้ลงชื่อในแบบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยของผู้ถูกวิจัย โดยที่ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย ต้องให้การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยเคร่งครัด

2.4 เมื่อกลุ่มตัวอย่างสมัครใจยินยอมให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์ หากกลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจคำถาม ผู้วิจัย/ผู้ช่วยวิจัยอธิบายเพิ่มเติมจนเข้าใจตรงกัน ในการตอบแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน

2.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยจนครบตามจำนวนที่กำหนด คือ 392 ฉบับ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ใช้คำถามปลายเปิด (เพิ่มเติมจากแบบสอบถาม) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการอภิปรายผลการวิจัย

2.6 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งให้คะแนนนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (statistical package for the social science/personal computer plus for Window version 10.00) ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพในปัจจุบัน สิทธิในการรักษาพยาบาล ความเพียงพอของรายได้ จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล (ในรอบปีนี้) จำนวนวันที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล (ตั้งแต่แรกรับจนถึงวันที่ตอบแบบสัมภาษณ์) การวินิจฉัยโรค (ในการเจ็บป่วยครั้งปัจจุบัน) ซึ่งแบ่งออกเป็นการวินิจฉัยโรค (Diagnosis) โดยแพทย์ และการวินิจฉัยโรค (จากผู้ป่วยบอก) แล้วนำมาสรุปรวมเป็นการรับรู้การวินิจฉัยโรคระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วย นำไปแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ นอกจากนี้ได้หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ

2. หาค่าจำนวนและร้อยละ ของระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยเป็นรายข้อ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยโดยรวม ส่วนระดับคะแนนสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม และระดับคะแนนการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อ และโดยรวม

3. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย กับคะแนนการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา

4. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน (Spearman rank correlation coefficient) วิเคราะห์ค่าคะแนนสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วยในเชิงช่วยเหลือและไว้วางใจ กับคะแนนการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชนจังหวัดสงขลา

5. ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (logistic regression analysis) แทนการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) ดังที่วางแผนในตอนต้น เนื่องจากตัวแปรตาม คือ การใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของ

ผู้ป่วยใน ไม่แจกแจงแบบปกติ ดังนั้นจึงแปลงข้อมูลของตัวแปรตามให้อยู่ในรูปตัวแปรเชิงกลุ่ม ที่มีค่า 2 ค่า คือ 1 หมายถึง ใช้สิทธิบ่อยครั้งถึงใช้สิทธิทุกครั้ง 0 หมายถึง ไม่เคยใช้สิทธิและใช้สิทธิบางครั้ง และนำมาหาปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยใน โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย และสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วย